

ROZHODNUTIE MINISTRA SPRAVODLIVOSTI O UPUSTENÍ OD VÝKONU TRESTU ODŇATIA SLOBODY ALEBO JEHO ZVÝŠKU

Na rozhodnutie ministra spravodlivosti podľa § 413 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku nemožno pri chýbajúcej adekvátnej právnej úprave jeho formy a obsahových náležitostí klásť rovnaké nároky, ako ich Trestný poriadok vyžaduje od rozhodnutí súdov alebo orgánov činných v trestnom konaní. Súvisí to aj s tým, že minister spravodlivosti (ako predstaviteľ exekutívy, nie súdny orgán) nedisponuje takými zákonnými kompetenciami v rámci trestného konania, ktoré by mu umožňovali vykonať dokazovanie k splneniu materiálnych podmienok na vydanie navrhovaného rozhodnutia v takej miere, ktorá by si vyžadovala detailné odôvodnenie jeho postupov. Od týchto okolností potom závisí aj rozsah potrebného odôvodnenia jeho rozhodnutia.

Preto ak sa minister spravodlivosti návrhom na upustenie od výkonu zvyšku trestu zaoberá podľa príslušných ustanovení na vec sa vzťahujúceho zákona, predmetnú trestnú vec preskúma a o prijatých záveroch sťažovateľa informuje, učíní zadosť základnému právu sťažovateľa na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 542/2023 z 11. októbra 2023)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **M. T.** proti rozhodnutiu Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 15464/2023/65 z 13. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :**I.****Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutím Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) č. 15464/2023/65 z 13. júna 2023. Z dôvodu porušenia jeho práva na odôvodnenie rozhodnutia žiada o svoje prepustenie z výkonu trestu odňatia a navrhuje priznať mu primerané finančné zadosťučinenie. Zároveň požiadal o ustanovenie mu právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa na základe rozsudku Okresného súdu Skalica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 8T/54/2022 z 2. novembra 2022 nachádza vo výkone trestu odňatia slobody, o ktorého upustenie zvyšku požiadal podľa § 413 ods. 1

Trestného poriadku ministerku spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerka spravodlivosti“).

3. Ministerka spravodlivosti rozhodnutím č. 15464/2023/65 z 13. júna 2023 návrhu sťažovateľa nevyhovela a od výkonu zvyšku jeho trestu odňatia slobody neupustila.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Napadnutému rozhodnutiu ministerky spravodlivosti sťažovateľ vytýka, že neobsahuje žiadne odôvodnenie, čím došlo k porušeniu jeho práva na dostatočné odôvodnenie rozhodnutia orgánu verejnej moci.

5. Sťažovateľ svoj návrh na upustenie od výkonu zvyšku trestu odňatia slobody adresovaný ministerstvu spravodlivosti odôvodnil tým, že je schopný zistiť a usvedčiť páchateľov trestnej činnosti organizovanej skupiny zaoberajúcej sa prevozom nelegálnych migrantov v Európskej únii, čo predstavuje väčší záujem spoločnosti, ako je ten, že on bude naďalej vykonávať trest odňatia slobody. Navrhol, že poskytne súčinnosť „*výměnou za svoji svobodu*“.

6. Na ústavný súd sa sťažovateľ obrátil z dôvodu jeho presvedčenia, že rozhodnutie orgánu verejnej moci musí byť preskúmateľné a keďže napadnuté rozhodnutie odôvodnenie neobsahuje, nespĺňa túto podmienku (rozumej: preskúmateľnosti). Trvá na tom, že má právo vedieť, prečo orgán verejnej moci rozhodol tak, ako rozhodol. Chce vedieť, prečo je „*důležitější abych seděl v base, než aby se odhalila činnost organizované skupiny pašující nelegální migranty a zneužívající nevinné oběti k tomu, aby je pod záminkami humanitární pomoci či práce taxikáře vozily a pak seděli ve slovenské base*“.

7. Podľa názoru sťažovateľa tým, že mu orgány činné v trestnom konaní nechceli vyhovieť a nevyhovela mu ani ministerka spravodlivosti, „*či se nejak dohodnout*“, sa umožňuje ďalšie fungovanie organizovanej skupiny, pretože sťažovateľ nebude vypovedať ani svedčiť skôr, než bude späť „*u své ženy a dětí*“.

8. Slovo „môže“ v právnej úprave (v tom zmysle, že ministerka spravodlivosti môže upustiť od výkonu zvyšku trestu odňatia slobody) nemožno podľa sťažovateľa vnímať ako „*hračku*“ orgánov verejnej moci, ktorá im dáva „*v podstatě božskou moc, se kterou mohou nakládat dle svého volného uvážení, přičemž nějaké zásady právního státu jim absolutně nic neříkají*“. Pokračuje, že „*mechanická aplikace práva abstrahující, resp. neuvědomující si a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevdělanosti, smysl a účel právní normy činí z práva nástroj odcizení a absurdity*“.

9. Sťažovateľ sa pýta, aký iný zmysel a účel má právna norma upravujúca možnosť upustenia od výkonu zvyšku trestu odňatia slobody ako to, aby mohol štát účinne motivovať osoby k tomu, aby spolupracovali v smere objasnenia protispoločenskej činnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozhodnutím ministerky spravodlivosti ako orgánu verejnej moci, ku ktorému malo dôjsť absenciou odôvodnenia tohto rozhodnutia.

11. V prvom rade ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ neoznačil základné právo, ktorého porušenie ministerstvom spravodlivosti namieta, jeho presným označením v ústave alebo kvalifikovanej medzinárodnej zmluve, t. j. uvedením čísla konkrétneho článku a odseku príslušného právneho predpisu, avšak nevznikla žiadna taká pochybnosť, pre ktorú by nebolo možné k preskúmaniu jeho ústavnej sťažnosti pristúpiť z hľadiska záruk garantovaných čl. 46 ods. 1 ústavy a ustáliť, že namietané je porušenie základného práva na inú právnu ochranu.

12. Základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Takým orgánom môže byť aj minister spravodlivosti (tu ministerka spravodlivosti). Súčasťou základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj právo dotknutej osoby požiadať o ochranu svojich práv príslušné orgány verejnej moci pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť týchto orgánov zákonom ustanoveným postupom sa takýmto podnetom (podaním) zaoberať a o jeho vybavení dotknutú osobu vyrozumieť. Súčasťou tohto práva dotknutej osoby nie je ale právo, aby príslušné orgány verejnej moci jej podnetu (podaniu, návrhu) vyhovel (m. m. I. ÚS 40/01, II. ÚS 168/03 a III. ÚS 133/06), t. j. za porušenie základného práva na inú právnu ochranu nemožno samo osebe považovať skutočnosť, že orgán verejnej moci podaniu nevyhovie podľa predstáv jeho pisateľa (napr. I. ÚS 38/02, II. ÚS 358/06, IV. ÚS 28/06 atď.) (III. ÚS 67/2015).

13. Podľa § 413 ods. 1 Trestného poriadku minister spravodlivosti môže upustiť od výkonu trestu odňatia slobody alebo jeho zvyšku, ak odsúdený bol, alebo má byť vyhostený. Ak nedôjde k vyhosteniu alebo ak sa vráti vyhostený, rozhodne súd, že trest odňatia slobody alebo jeho zvyšok sa vykoná.

14. Citované ustanovenie upravuje, že minister spravodlivosti môže upustiť od výkonu trestu odňatia slobody alebo od výkonu jeho zvyšku, ktorý bol uložený cudzincovi, za predpokladu, že zároveň mu bol uložený aj trest vyhostenia. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že formálne zákonné podmienky na postup podľa § 413 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku boli v prípade sťažovateľa s najväčšou pravdepodobnosťou splnené. Bol mu uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, na ktorého výkon nastúpil (navyše časť z neho aj vykonal), a podľa zistenia ústavného súdu mu bol v odsudzujúcom rozsudku okresného súdu zároveň uložený trest vyhostenia v súlade s § 65 Trestného zákona.

15. Napriek tomu ministerka spravodlivosti od zvyšku výkonu trestu odňatia slobody právoplatne uloženého sťažovateľovi neupustila a ako vyplýva z obsahu napadnutého rozhodnutia, dôvody, pre ktoré tak urobila, v súlade s tvrdením sťažovateľa, naozaj neuviedla.

16. Pri posúdení aktuálnej ústavnej sťažnosti je predovšetkým potrebné vychádzať z faktu, že forma rozhodnutia ministra spravodlivosti v danom konaní nie je Trestným poriadkom

definovaná, teda ani jeho náležitosti nie sú predmetom explicitnej právnej úpravy. Ustanovenie § 162 Trestného poriadku upravujúce spôsob rozhodovania v trestnom konaní sa týka výlučne rozhodovania a rozhodnutí súdov (ods. 1) a orgánov činných v trestnom konaní (ods. 2). Spôsob, akým rozhoduje minister spravodlivosti v procesnoprávnom predpise, ktorým sa trestné konanie riadi, absentuje. Ďalšou, pre posúdenie opodstatnenosti argumentácie sťažovateľa dôležitou okolnosťou signalizujúcou charakter takéhoto rozhodnutia je, že zákonodarca nepripustil proti rozhodnutiu ministra spravodlivosti riadny opravný prostriedok. Relevantným je aj to, že ide o rozhodnutie člena vlády, predstaviteľa ústredného orgánu štátnej správy pre súdy a väzenstvo (§ 3 a 13 ods. 1 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov), t. j. príslušníka výkonnej, nie súdnej moci, z čoho možno usúdiť, že pri takomto rozhodovaní sa minister spravodlivosti môže opierať aj o iné než len formálne právne hľadiská, ako by to bolo pri všeobecnom súde alebo orgáne činnom v trestnom konaní.

17. V neposlednom rade je potrebné uviesť, že upustenie od výkonu trestu odňatia slobody alebo jeho zvyšku je fakultatívnym rozhodnutím ministra spravodlivosti.

18. Z dosiaľ uvedeného je zrejmé, že nemožno na rozhodnutie ministra spravodlivosti podľa § 413 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku pri chýbajúcej adekvátnej právnej úprave jeho formy a obsahových náležitostí klást' rovnaké nároky, ako ich zákon vyžaduje od rozhodnutí súdov alebo orgánov činných v trestnom konaní (ako uvedenie napr. skutočností, ktoré považoval za dokázané; dôkazov, o ktoré sa jeho skutkové zistenia opierali; úvah, ktorými sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, alebo právnych úvah, na ktorých základe posudzoval dokázané skutočnosti a pod.). Súvisí to aj s tým, že minister spravodlivosti (ako predstaviteľ exekutívy, nie súdny orgán) nedisponuje takými zákonnými kompetenciami v rámci trestného konania, ktoré by mu umožňovali vykonať dokazovanie k splneniu materiálnych podmienok na vydanie navrhovaného rozhodnutia v takej miere, ktorá by si vyžadovala detailné odôvodnenie jeho postupov. Od týchto okolností potom závisí aj rozsah potrebného odôvodnenia jeho rozhodnutia.

19. Keďže ministerka spravodlivosti vzhľadom na fakultatívnosť svojho rozhodnutia nebola povinnou ani pri splnení formálnych podmienok vyhovieť návrhu sťažovateľa, jej záver premietnutý do rozhodnutia o neupustení od výkonu zvyšku trestu odňatia slobody sťažovateľa možno považovať za dostatočné vyjadrenie jej nestotožnenia sa s dôvodmi podaného návrhu, a to bez potreby bližšieho rozvádzania svojich úvah.

20. Inými slovami, je zrejmé, že ministerka spravodlivosti neakceptovala argumentáciu sťažovateľa a v danom prípade obmedzenie ministerky spravodlivosti na súhlas alebo nesúhlas s touto argumentáciou sťažovateľa možno považovať za dostatočné dôvody na jej verdikt. S prihliadnutím na okolnosti danej veci odmietnutie dôvodov sťažovateľa (odhliadnuc od ich legitímnosti) ministerkou spravodlivosti sa jednoznačne javí akceptovateľné.

21. Z obsahu základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy možno vyvodit' predovšetkým povinnosť, aby sa ministerka spravodlivosti návrhom sťažovateľa zaoberala podľa príslušných ustanovení na vec sa vzťahujúceho zákona, čo v konečnom dôsledku v danej veci aj urobila (III. ÚS 147/2016), neignorovala ho a predmetnú trestnú vec

preskúmala a o prijatých záveroch sťažovateľa informovala. Takýmto postupom základnému právu sťažovateľa na inú právnu ochranu v okolnostiach danej veci učinila zadosť.

22. Za týchto okolností možno považovať postup ministerky spravodlivosti a ňou vydané napadnuté rozhodnutie za ústavne udržateľné, preto neostávalo iné, iba ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

23. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiadala, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

24. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd tak žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel (bod 2 výroku tohto uznesenia).

25. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, o ktorých rozhodovanie je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.